

Teza: koszty postępowania dyscyplinarnego

Brak w ustawie o radcach prawnych unormowania dotyczącego kosztów obrońcy obwinionego, stawiennictwa obrońcy, czy także kosztów stawiennictwa świadków, które nie mieszczą się w zakresie pojęciowym zryczałtowanych kosztów, nie oznacza braku podstaw do ponoszenia ich przez właściwą Okręgową Izbę Radców Prawnych. Przy braku uregulowania w ustawie, konieczne jest odpowiednie stosowanie art. 632 pkt 2 k.p.k.

Sygn. akt WO-156/18

POSTANOWIENIE

z dnia 15 lutego 2019 r.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie

w składzie:

Przewodniczący: SWSD Joanna Maruszevska

Sędziowie: SWSD Magdalena Szepczyńska, SWSD Michał Łukasik /sprawozdawca/

Protokolant: Aneta Stefańska

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2019 r. na posiedzeniu sprawy radcy prawnego L. O.

z powodu zażalenia na postanowienie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP w Olsztynie w sprawie D-2/18 z dnia 7 września 2018 r. oddalającego wniosek o przyznanie kosztów obrony

postanawia:

1.

zmienić postanowienie z dnia 7 września 2018 r. Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP w Olsztynie w sprawie D-2/18 w ten sposób, że wniosek obrońcy radcy prawnego L. O. uwzględnić w części poprzez zasądzenie od Okręgowej Izby Radców Prawnych w Olsztynie na rzecz radcy prawnego L. O. poniesionych przez niego kosztów obrony w postępowaniu dyscyplinarnym w wysokości 2.000,00 zł (słownie: dwa tysiące złotych),

2.

w pozostałym zakresie wniosek oddalić,

Uzasadnienie

Wnioskiem datowanym na 18 lipca 2018 r. obrońca obwinionego L. O. - mecenas J. Ż. - z powołaniem się na brzmienie przepisów art. 626 § 2 kpk w zw. z art. 632 kpk w zw. z art. 74¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1870), wobec orzeczenia 16 marca 2018 r. przez OSD w Olsztynie umorzenia postępowania, wystąpiła o zasądzenie od Okręgowej Izby Radców Prawnych na rzecz L. O. poniesionych przez niego kosztów obrony w postępowaniu dyscyplinarnym w kwocie 2.460 zł (dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt złotych); ponadto oświadczyła, że koszty obrony zostały poniesione w całości.

W uzasadnienie wskazała, że radca prawny L. O. był reprezentowany przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym przez obrońcę w osobie adw. J. Ż.. W związku z ustanowieniem obrońcy w sprawie, obwiniony L. O. poniósł koszty obrony wskazane w załączonej do wniosku fakturze VAT nr (...) w wysokości 2.460,00 (dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt złotych) wystawionej na Kancelarię obwinionego.

We wniosku podniesiono, że z racji braku unormowania tej kwestii w ustawie o radcach prawnych na mocy art. 74¹ też ustawy odpowiednie zastosowanie będą mieć przepisy procedury karnej w postaci art. 632 pkt 2 kpk w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 kpk. Na poparcie tezy o zasadności wniosku przytoczono tezę z wyroku z dnia 27 sierpnia 2014 r. Sądu Najwyższego sygn. akt SNO 16/14.

Podniesiono we wniosku, że wysokość kosztów mieści się w granicy przewidzianej w stawce określonej przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800). Podkreślono, że sąd rozstrzygając o kosztach procesu poniesionych przez stronę nie jest upoważniony do weryfikowania opłaty w przypadku ich rzeczywistego poniesienia oraz gdy mieszczą się ustawowych widelkach stawki minimalnej i stawki maksymalnej przytaczając postanowienie z dnia 2 marca 2011 rok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku sygn. akt II AKz 46/11.

Rozpatrując wniosek sąd dyscyplinarny I instancji wniosek o przyznanie kosztów obrony oddalił postanowieniem z 7 września 2018 r. w sprawie o sygn. akt D-2/18. W uzasadnieniu postanowienia, z powołaniem się na brzmienie art. 627, 629 i 630 kpk, wskazano na obowiązującą zasadę, że koszty całego procesu ponosi co do zasady Skarb Państwa. Z kolei w przypadku spraw dyscyplinarnych dotyczących przedstawicieli zawodów prawniczych koszty postępowania dyscyplinarnego regulują poszczególne ustawy. Odnośnie ustawy o radcach prawnych wskazano, że po myśli art. 70⁶ ust. 1, iż koszty postępowania dyscyplinarnego mają charakter zryczałtowany. Podniesiono, że art. 70⁶ ust. 2 jest przepisem szczególnym, co oznacza wyłączenie możliwości zastosowania w tym przypadku przepisów kpk. Zdaniem sądu, w przypadku ukarania obowiązek ponoszenia kosztów dyscyplinarnych spoczywa na obwinionym, a w pozostałych przypadkach został rozdzielony w zależności od tego, czy toczyło się postępowanie przed OSD czy WSD; powołano w tej materii wyrok z dnia 29 czerwca 2016 r. Sądu Najwyższego sygn. akt SDI 25/16. Z racji milczenia ustawodawcy w kwestii uregulowania dopuszczalności ponoszenia kosztów obrony przez OIRP w przypadku braku ukarania obwinionego, a także przy braku odpowiedniego uregulowania na podstawie uchwały nr 86/IX/2015 KRRP z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania, wniosek został uznany za niezasadny.

Na marginesie postanowienia podniesiono także, że faktura VAT nr (...) w wysokości 2.460,00 winna była być wystawiona na obwinionego L. O. a nie na jego kancelarię.

Opatrzona datą 20 września 2018 r. wpłynęła w terminie do OSD w Olsztynie zażalenie na postanowienie w przedmiocie oddalenia wniosku o zasądzenie kosztów obrony. Skarżonemu postanowieniu, ze wskazaniem art. 616 § 1 kpk w związku z art. 532 pkt 2 kpk i art.74¹ ust. 1 i 2 ustawy o radcach prawnych, zarzucono naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść wydanego orzeczenia poprzez uznanie, że treść tych przepisów nie przewiduje możliwości zwrotu kosztów obrońcy ustanowionego w postępowaniu dyscyplinarnym przez radcę prawnego, gdy w to miejsce winny mieć odpowiednie zastosowanie przepisy kpk.

Wniesiono zatem o zmianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od OIRP na rzecz L. O. poniesionych przez niego kosztów obrony, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz przekazanie sprawy OIRP w Olsztynie do ponownego rozpoznania.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny w Warszawie zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie w części.

Rozpatrując zażalenie Wyższy Sąd Dyscyplinarny podzielił poglądy w nim zawarte jakkolwiek nie w pełnym zakresie.

Sąd II instancji stwierdził na wstępie, że wprawdzie pełnomocnik obwinionego na rozprawie 16 marca 2018 r. nie wystąpił z wnioskiem o zasądzenie kosztów, uczynił to dopiero pismem z dnia 18 lipca 2018 r., lecz wobec braku przeszkód prawnych do rozpoznania złożonego po uprawomocnieniu orzeczenia umarzającego postępowanie, sąd I

instancji był uprawniony na podstawie art. 626 § 2 kpk do rozpatrzenia złożonego wniosku - tak też w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 stycznia 2005 r., sygn. akt II AKz 611/04, OSA 2005, z. 10, poz. 76.

Z treści art. 632 pkt 2 kodeksu postępowania karnego wynika, że w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania koszty procesu ponosi w sprawach z oskarżenia publicznego - Skarb Państwa, z wyjątkiem należności z tytułu udziału adwokata lub radcy prawnego w charakterze pełnomocnika pokrzywdzonego, oskarżyciela posiłkowego albo inne osoby.

Unormowanie art. 616 § 1 kpk wskazuje, że w zakresie pojęciowym kosztów procesu mieszczą się wskazane w punkcie 1 koszty sądowe, w punkcie 2 uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy lub pełnomocnika. Z kolei wymienione w § 2 koszty sądowe obejmują w punkcie 1 opłaty, w punkcie 2 wydatki poniesione przez Skarb Państwa od chwili wszczęcia postępowania.

Jak już uprzednio wspomniano Sąd dyscyplinarny I instancji powołując się na brzmienie art. 70⁶ ust. 1 i ust. 2 uznał, że jako przepis szczególny uregulował kwestię kosztów, przez co nie mają zastosowania przepisy kodeksu postępowania karnego. Analizując stan prawny WSD doszedł do odmiennego przekonania. Mianowicie w rozpatrywanym postępowaniu dyscyplinarnym aby doszło do konkluzji, że reguła zwrotu kosztów obwinionemu, który został uniewinniony lub wobec którego umorzono postępowanie nie ma zastosowania, to należy ustalić, że art. 70⁶ ust. 1 i ust. 2 ustawy o radcach prawnych reguluje powyższą kwestię.

Ustawodawca w art. 70⁶ ust. 1 ustawy o radcach prawnych unormował jako zasadę, że koszty mają charakter zryczałtowany. Z kolei w ust. 2 zdanie pierwsze wskazał, że w razie ukarania koszty postępowania ponosi obwiniony. Zdanie drugie wskazuje, że w pozostałych przypadkach koszty dochodzenia i postępowania przed okręgowym sądem dyscyplinarnym ponosi właściwa okręgowa izba radców prawnych, a koszty postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym - Krajowa Izba Radców Prawnych. Dochodzenie, jak stanowi art. 67² ustawy o radcach prawnych, jest pierwszym elementem postępowania dyscyplinarnego, którego stronami są obwiniony i pokrzywdzony (art. 68 cyt. ustawy). Na drugim etapie postępowanie toczy się przed sądem dyscyplinarnym z udziałem oskarżyciela, obwinionego i pokrzywdzonego.

Zryczałtowane koszty mają na celu zminimalizowanie zróżnicowania obciążania obwinionego kosztami w dowolnej wysokości, w zależności od izby czy składu orzekającego. Ale cały czas dotyczą one kosztów własnych izby związanych z postępowaniem dyscyplinarnym takimi przykładowo jak np. wynagrodzenie sędziów, koszty korespondencji. Koszty postępowania dyscyplinarnego odpowiadają zakresowi pojęciowemu kosztów sądowych z art. 616 § 2 kpk. Natomiast nie obejmują one uzasadnionych wydatków stron, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy lub pełnomocnika (art. 616 § 1 pkt 2 kpk). Nie dotyczą one także kosztów stawiennictwa obwinionego (ewentualnie wraz ustanowionym obrońcą). Należy też mieć na względzie, że kwestia kosztów unormowana w art. 70⁶ ustawy o radcach prawnych reguluje tylko część kosztów bowiem pomija koszty postępowania wykonawczego (art. 67² pkt 3 cyt. ustawy), a dla nikogo nie budzi wątpliwości, że są one ponoszone przez właściwą izbę. Brak w ustawie o radcach prawnych unormowania dotyczącego kosztów obrońcy obwinionego, kosztów stawiennictwa obrońcy, czy także kosztów stawiennictwa świadków, które to wymienione koszty nie mieszczą się z zakresie pojęciowym zryczałtowanych kosztów, nie oznacza braku podstaw do ponoszenia ich przez właściwą izbę. Przy braku uregulowania spornych kosztów w ustawie, na podstawie art. 74¹ zachodzi podstawa do odwołania się w tej materii do art. 632 pkt 2 kodeksu postępowania karnego.

Należy też mieć na względzie, że utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, jakkolwiek dotyczącym sędziów, wniosek o zwrot uzasadnionych kosztów zastępstwa adwokackiego uznawano za zasadny - tak w postanowieniu SN z dnia 27 sierpnia 2014 r. sygn. akt SNO 16/14, w postanowieniu SN z dnia 16 września 2008 r. sygn. akt SNO 29/08.

W tej sytuacji WSD rozstrzygnął jak w pkt. 1 i 2 postanowienia.

Sąd II instancji ustalił, że tak obrońca jak i jego mandat, L. O., świadcząc usługi prawnicze są zarejestrowanymi podatnikami podatku od towarów i usług (VAT). W przypadku strony postępowania, L. O., zapłacona obrońcy kwota należności, co wynika z treści oświadczenia obrońcy obwinionego, obejmuje tak koszt usługi prawnej, jak i kwotę 460 zł VAT-u. Zgodnie z zasadą neutralności VAT o kwotę naliczonego podatku w kwocie 460,00 zł strona będzie mogła pomniejszyć podatek należny. Należy przy tym dodatkowo powołać na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2007 r. sygn. akt III CZP 95/06 stwierdzającą, że co do zasady podatek od towarów i usług nie wchodzi w skład niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata z wyboru.

Z tego tytułu kwota podatku naliczonego nie jest kosztem podlegającym zapłacie przez OIRP w Olsztynie; taki obowiązek zaistniałby natomiast w przypadku radcy prawnego, który nie prowadząc działalności gospodarczej z racji np. pobierania wyłącznie świadczenia emerytalnego nie świadczy usług prawniczych i nie ma możliwości skorzystania z mechanizmu odliczenia, czy też w przypadku ustanowienia obrońcy z urzędu.

Z tego tytułu WSD w Warszawie nie uwzględnił żądania zapłaty kwoty należności publicznoprawnej w wysokości 460,00 zł poprzestając na uznaniu kwoty należności prywatnoprawnej.

Sąd II instancji nie podziela przy tym wyrażonego na marginesie postanowienia poglądu OSD w Olsztynie, że faktura winna być wystawiona na L. O., a nie na jego kancelarię. W rozpatrywanej sprawie jak wynika z wydruku CEIDG, co samodzielnie ustalił WSD w Warszawie, mimo użycia w nazwie kancelarii liczby mnogiej (Kancelaria Radców Prawnych i (...)), nie mamy do czynienia ani ze spółką cywilną, ani jedną ze spółek osobowych uregulowanych w ksh. Właścicielem ww. kancelarii jest wyłącznie L. O., a jego numer identyfikacji podatkowej (NIP) jest właściwy dla osoby fizycznej, a nie dla jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej. Identycznym NIP-em posługiwał się przy wpisie do CEIDG przedsiębiorstwa pod nazwą Biuro (...) L. O.. Z tego wynika, że faktura była prawidłowo wystawiona na przedsiębiorcę L. O. występującego w obrocie gospodarczym pod nazwą Kancelaria Radców Prawnych i (...).

W tym stanie rzeczy sąd rozstrzygnął jak w sentencji postanowienia.